

Festa major Salvador Palomar

La festa major és o hauria de ser, com el seu nom afirma, la festa gran d'una població. Més enllà dels seus orígens com a celebració del patronatge d'un sant o d'una advocació local de la Mare de Déu, de ser festes votades o triades, d'haver canviat algunes de data amb el pas del temps, les festes majors han estat i són punt de trobada d'una comunitat local que es reuneix un cop a l'any a l'entorn d'uns escenaris comuns –la plaça, el cafè, l'església o l'envelat– i que afirma la seva existència a partir d'uns referents simbòlics compartits –que el costum o la *tradició* mantenen–, alhora que es mostra als altres. Hi ha festa perquè hi ha una comunitat, un poble, que la celebra i hom sent que forma part d'una comunitat perquè sap celebrar la seva festa. En aquesta interacció entre festa i comunitat local, tant fa que parlem de grans festes urbanes com de petites festes de nuclis rurals, de programes farcits d'espectacles com de reduïdes celebracions de cap de setmana. Lasortida d'ofici, el ball o una exposició de fotografies antigues poden tenir més força cohesionadora que el muntatge més espectacular. No fa estrany, doncs, que temps ha, manifestacions del folklore local –que havien perdut el seu significat ancestral, però eren un referent simbòlic per al poble– fessin cap a la festa major. I així, a les nostres festes d'estiu hi trobem balls i danses propis de l'hivern i del carnaval, o representacions de teatre popular que s'havien fet en altre moment.

I en aquest context de refermament de la pròpia identitat, la presència dels altres és cabdal. La festa necessita dels forasters perquè el poble vol mostrar-se als de fora. Abans, el convidat a la festa gaudia, en no poques poblacions, d'uns notables privilegis. Els joves vinguts de les poblacions veïnes –deixant a banda rivalitats ancestrals– les amigues o la germana petita d'aquella noia casada de fa poc al poble, per posar exemples, formaven part d'aquest foraster institucionalitzat que la festa volia i afavoria. Perquè les festes majors propiciaven el festeig i l'aparellament entre persones de diferents poblacions.

El present no ha fet sinó accelerar tots aquests processos. De bon començament, la festa major d'estiu coincideix amb el moment de màxima població a la vila. I la comunitat local de referència ja no és el conjunt de persones que viuen a diari i es guanyen la vida al poble. Ara ens cal parlar de comunitats d'origen, integrades per aquells que viuen al poble, els fills i descendents que treballen fora vila, però que hi tornen cada cap de setmana, o aquells que van marxar un dia del poble per raons de feina però no falten mai per festa major. I, a totes

aquestes persones, cal afegir-hi els estuejants, ben o mal integrats al poble, o els turistes ocasionals.

Ja no fan falta festes majors per a trobar parella, però se n'hi troba, evidentment.

Ja no tans sols es canvien festes de data. La Mare de Déu d'Agost ha esdevingut una mena de festa major universal i allí on no es celebrava i on el sant patró és mal ubicat al calendari, apareixen unes festes d'estiu que no són la festa major però com si ho fossin.

I a la festa s'hi apleguen els vells costums i es recuperen tradicions –o es reinventen símbols– que aporten a la festa els necessaris referents. Apareixen noves associacions culturals –desapareguts en molts indrets els majorals del sant o la confraria de la Mare de Déu– vinculades als nous gegants, a la música o a l'organització d'àpats col·lectius.

La suma de tots els factors és tan diversa com diversa és la cultura popular. Hi ha de tot: festes majors amb un nucli tradicional potent que convoquen vilatants i forasters, que atreuen turistes a estones i que deixen temps per al retrobament amb els parents llunyans i els amics d'infància. Hi ha pobles on el sector estiuejant supera en tant a l'indígena, que la festa major és simplement un cap de setmana d'oci urbà, i l'ofici a l'església o algun altre costum són només coses de quatre vells. Hi ha pobles on aquest mateix sector estiuejant i urbà s'interessa per retrobar unes arrels que fa seves i propicia la recuperació patrimonial de costums festius. Hi ha pobles que malden per portar la cantant de moda i n'hi ha que fan de la senzillesa d'unes activitats tradicionals, el tret diferencial que atrau aquells que cerquen una mena d'autenticitat.

Hi ha ciutats que, buides al bo de l'estiu, fan de la seva festa major de finals de setembre, el gran esdeveniment de construcció –a cops ben difícil– d'una identitat metropolitana.

Hi ha celebracions grans i petites, arrelades en el calendari agrícola o en el devocionari popular, recreades en nom del patrimoni o inventades en funció del calendari laboral. Unes i altres reflecteixen evolucions i trencaments, pervivències o creacions, inquietuds i necessitats d'uns col·lectius humans. Hi ha festes i pobles, en definitiva.

Albarca, Agost de 2004